

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Економічний факультет

Кафедра підприємництва, торгівлі та прикладної економіки

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 10. МІКРОЕКОНОМІКА

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Освітня програма «Облік і оподаткування»
Спеціальність D1 Облік і оподаткування
Галузь знань D Бізнес, адміністрування та право

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Мікроекономіка
Викладач (-і)	Ціжма Юрій Іванович, к.е.н., доц., доцент кафедри підприємництва, торгівлі та прикладної економіки
Контактний телефон викладача	+380660764931
E-mail викладача	yurii.tsizhma@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний, заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЕКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/ https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/view/280
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку консультацій, розміщеному на інформаційному стенді та сайті кафедри https://kptpe.pnu.edu.ua/hrafik-provedennia-konsultatsij/ .
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Мікроекономіка - це наука, яка вивчає взаємодію окремих економічних суб'єктів та досліджує механізм функціонування окремих ринків. Мікроекономіка розкриває основні закономірності функціонування ринкової економіки на рівні товаровиробника та споживача і показує механізм прийняття рішень господарюючими суб'єктами, які прагнуть досягти максимального задоволення потреб в умовах використання обмежених ресурсів. Іншими словами, предметом мікроекономіки є обґрунтування вибору, який роблять окремі економічні одиниці, використовуючи обмежені економічні ресурси, з метою досягнення своїх цілей.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Метою викладання навчальної дисципліни «Мікроекономіка» – сформувати у студентів знання і розуміння законів, принципів раціональної поведінки окремих економічних суб'єктів по досягненню своїх цілей в умовах обмеженості ресурсів, дослідити механізм прийняття рішень окремими мікросистемами, а також проаналізувати економічні взаємозв'язки між суспільством і фірмами в ринкових умовах. Основними цілями вивчення дисципліни є надання студентам знань щодо теорії мікроекономіки та методів дослідження економічних процесів на мікрорівні; ознайомлення з основними прийомами мікроекономічного аналізу та принципами формування інформаційного забезпечення для його проведення; вивчення закономірностей економічної організації суспільства, базових моделей прийняття та реалізації рішень щодо використання обмежених ресурсів. Відповідно до вимог освітньої програми студенти повинні: знати: - фактори, що впливають на досягнення ринкової рівноваги і порушення ринкової рівноваги; - основні концепції теорії споживчого вибору; - базові поняття теорії виробництва; - основні теоретичні підходи щодо сутності та існування фірм; - характеристики поведінки фірм за умов різних ринкових структур; - закономірності формування цін на ресурси та їх використання на окремих факторних ринках; - сутність загальної рівноваги та економічної ефективності; вміти: - з'ясовувати механізм дії економічних законів і особливості їх прояву на мікрорівні; - робити комплексний аналіз попиту та пропозиції, розраховувати коефіцієнти еластичності; - пояснити умови досягнення рівноваги споживача; - розглядати проблеми оптимізації виробничих витрат за допомогою виробничих функцій; - досліджувати поведінку фірм в умовах різних ринкових структур; - проводити аналіз поведінки фірм на ринках факторів виробництва; - розв'язувати задачі з дисципліни;	

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності у сфері обліку, аудиту та оподаткування або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки і характеризується комплексністю й невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК01. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК02. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК08. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК13. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, робити узагальнення стосовно оцінки прояву окремих явищ, які властиві сучасним процесам в економіці.

СК02. Використовувати математичний інструментарій для дослідження соціально-економічних процесів, розв'язання прикладних завдань в сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування.

СК08. Ідентифікувати та оцінювати ризики недосягнення управлінських цілей суб'єкта господарювання, недотримання ним законодавства та регулювання діяльності, недостовірності звітності, збереження й використання його ресурсів.

Результати навчання

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причиннонаслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР11. Визначати напрями підвищення ефективності формування фінансових ресурсів, їх розподілу та контролю використання на рівні підприємств різних організаційно-правових форм власності.

ПР13. Усвідомлювати особливості функціонування підприємств у сучасних умовах господарювання та демонструвати розуміння їх ринкового позиціонування.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни 90 год

Вид заняття	Загальна кількість годин	
Лекції	16	6
практичні заняття	14	4
самостійна робота	60	80

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1	D1 Облік і оподаткування	1	нормативний

Тематика курсу

Тема	кількість год.					
	Денна форма			Заочна форма		
	лекції	практичні	самостійна робота	лекції	практичні	самостійна робота
Тема 1. Вступ до мікро-економіки: основні поняття.	2	2	2	2	-	3
Тема 2. Попит та пропозиція: аналіз часткової рівноваги.	2	2	2	2	2	2

Тема 3. Еластичність.	2	2	2	-	-	6
Тема 4. Теорія вибору споживача.	2	2	2	2	-	3
Тема 5. Споживання і попит.	2	2	2	-	-	6
Тема 6. Теорія фірми: виробництво і вартість.	2	2	3	-	2	3
Тема 7. Теорія пропозиції: конкурентні фірми та галузь.	2	2	4	-	-	6
Тема 8. Неповна конкуренція: монополія.	-	-	3	-	-	6
Тема 9. Неповна конкуренція: монополістична конкуренція та олігополія.	2	-	5	-	-	6
Тема 10. Анти-монопольна політика.	-	-	5	-	-	5
Тема 11. Ринки факторів виробництва: праця.	-	-	5	-	-	6
Тема 12. Ринки факторів виробництва: капітал і природні ресурси	-	-	5	-	-	6
Тема 13. Загальна рівновага і ефективність.	-	-	5	-	-	6
Тема 14. Неспроможність ринку. Зовнішні ефекти.	-	-	5	-	-	5
Тема 15. Суспільні блага.	-	-	5	-	-	6
Тема 16. Ефективність, справедливість та державна влада.	-	-	5	-	-	5
Усього годин	16	14	60	6	4	80

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	100 балів – (50 балів протягом семестру та 50 балів за екзамен) Поточний контроль 0-20 балів; Контрольна робота 0-20 балів; Самостійна робота 0-10 балів; Екзамен 0-50 балів.				
	Поточне тестування та самостійна робота			Екзамен	Сума балів з навчальної дисципліни
	Поточний контроль	Контрольна робота	Самостійна робота		
	Усне опитування, тестування	Тестування	Тестування (КРС)		
	20 балів	20 балів	10 балів	Екзаменаційна робота	
	50 балів			50 балів	100

	Підсумкова оцінка з дисципліни у стобальній шкалі переводиться у національну шкалу та ECTS за такою схемою <table><tr><th colspan="3">Шкала оцінювання для екзамену</th></tr><tr><th>університетська</th><th>національна</th><th>шкала ECTS (ЄКТС)</th></tr><tr><td>90-100</td><td>відмінно</td><td>A</td></tr><tr><td>80-89</td><td rowspan="2">добре</td><td>B</td></tr><tr><td>70-79</td><td>C</td></tr><tr><td>60-69</td><td rowspan="2">задовільно</td><td>D</td></tr><tr><td>50-59</td><td>E</td></tr><tr><td>26-49</td><td>незадовільно з можливістю повторного складання</td><td>FX</td></tr><tr><td>1-25</td><td>незадовільно з обов'язковим повторн м вивченням дисципліни</td><td>F</td></tr></table>	Шкала оцінювання для екзамену			університетська	національна	шкала ECTS (ЄКТС)	90-100	відмінно	A	80-89	добре	B	70-79	C	60-69	задовільно	D	50-59	E	26-49	незадовільно з можливістю повторного складання	FX	1-25	незадовільно з обов'язковим повторн м вивченням дисципліни	F
Шкала оцінювання для екзамену																										
університетська	національна	шкала ECTS (ЄКТС)																								
90-100	відмінно	A																								
80-89	добре	B																								
70-79		C																								
60-69	задовільно	D																								
50-59		E																								
26-49	незадовільно з можливістю повторного складання	FX																								
1-25	незадовільно з обов'язковим повторн м вивченням дисципліни	F																								
Практичні заняття	Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті за виступ та виконання письмового (тестового) завдання студентом. Передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми під час роботи на практичних заняттях та набутих практичних навичок під час виконання практичних завдань. Критерії поточного оцінювання: «90-100» – в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання та задачі. «70-89» – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань та допустив окремі помилки в розв'язуванні задачі. «50-69» – в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань та допустив незначні помилки в розв'язуванні задач. «0-49» – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань. та допустив значні помилки в розв'язуванні задач. Поточні оцінки, які можуть отримати студенти під час практичних занять сумуються і розраховується середнє арифметичне. Середній бал за поточний контроль переводиться у 20 бальну шкалу.																									
Вимоги до контрольної роботи	Контрольна робота (КР) проходить в режимі тестування в системі дистанційного навчання (d-learn.pnu.edu.ua) 40 тестів по 5 балів (дві спроби – кращий результат). Максимальна оцінка за КР становить 100 балів. Бал за КР переводиться у 20 бальну шкалу.																									

Самостійна робота	Тестування (КСР): студент опрацьовує питання, що призначені для самостійного вивчення і для контролю проходить тестування в системі дистанційного навчання (d-learn.pnu.edu.ua) (дві спроби – кращий результат). Максимальна кількість балів за тестування становить 100 балів (20 тестів по 5 балів). Бал за КСР переводиться у 10 бальну шкалу. Тестування проводиться в визначений період для контролю самостійної роботи.
Умови допуску до підсумкового контролю	Студент повинен набрати не менше 25 балів у сумі за такі види робіт: Поточний контроль (максимум 20 балів). Контрольна робота (максимум 20 балів). Самостійна робота (максимум 10 балів). Якщо студент набрав менше 25 балів. Дозволяється, як виняток, з дозволу декана економічного факультету за заявою, погодженою з кафедрою, одноразове виконання студентом додаткових видів робіт з навчальної дисципліни (відпрацювання пропущених занять, перескладання змістових модулів, виконання індивідуальних завдань тощо) для підвищення оцінок.
Підсумковий семестровий контроль	Екзамен (максимум 50 балів) проводиться у письмовій формі. Структура екзаменаційного білета: 1. Теоретичне питання (0-10 балів) 2. Теоретичне питання (0-10 балів) 3. Тести. 10 тестових питань у системі дистанційного навчання університету (d-learn.pnu.edu.ua) (0-10 балів). 4. Задача. (0-20 балів) У випадку online екзамен проходить в режимі тестування в системі дистанційного навчання (d-learn.pnu.edu.ua) 50 тестів по 1,0 балу (50 балів) (дві спроби – кращий результат). В умовах online ідентифікація здобувача вищої освіти відбувається з використанням програми Zoom або Google Meet. Повторне складання екзаменів допускається не більше двох разів з кожної дисципліни: один раз викладачеві (талон №2) тестування відповідно до програмових вимог, другий – комісії (талон №3) реалізується виключно у тестовій формі з використанням організаційно-технологічних процесів. Здобувача вищої освіти, який не ліквідував академічну заборгованість у встановлені терміни без поважної причини, відраховують з університету за академічну неуспішність або за його згодою направляють на повторне вивчення навчальної дисципліни (планується за рахунок власного часу студента і не фінансується з бюджетних коштів).
7. Політика курсу	
<u>Академічна доброчесність.</u> Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення в університеті, враховуючи Положення про запобігання академічному плагіату (https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2024/02/34-05-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu.pdf) Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти (https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/11/34-06_2022-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-ta-inshym-porushenniam-akademichnoi-dobrochesnosti-1.pdf). <u>Відвідування занять</u> є важливою складовою навчання. Дозволяється вільне відвідування лекцій. Пропуски практичних занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку на консультаціях, в системі дистанційного навчання. <u>Неформальна освіта.</u> Результати неформальної освіти можуть зараховуватись відповідно до ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти (https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-	

natsionalnomu-universyteti-imeni-vasyliia-stefanyka.pdf).

Використання штучного інтелекту (ШІ) дозволяється як допоміжного інструменту відповідно до ПОЛОЖЕННЯ про політику відповідального використання технологій штучного інтелекту (<https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2025/09/25-022025-polozhennia-pro-polityku-vidpovidalnoho-vykorystannia-tekhnologij-shi.pdf>).

Додаткові бали +10 балів за рішенням кафедри здобувачам, які брали участь у науково-дослідній роботі (роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад представили тощо, можуть присуджуватися додаткові бали, враховуючи Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти <https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf>.

8. Рекомендована література

Основна література

1. Білоусова, Т. (2023). Рівноважна ціна на ринку одного товару. Модель Еванса. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*, (16), 9-14. <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.16.1>
2. Галушка З.І., Бойда С.В., Клевчик Л.Л. Мікро- та макроекономіка: теорія і практика : підручник. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2024. 388 с.
3. Ємець О., Романюк Т., Ціжма Ю. Мікроекономічні процеси в торговій діяльності малого та середнього бізнесу. *Електронний журнал "Ефективна економіка"*, 2024. № 8. <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.8.41>
4. Задоя А.О., Задоя О.А. Мікроекономіка: навчальний посібник [Електронне видання]. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2021. 148 с. URL: <https://ir.duan.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f0d386ea-4c9e-4986-902a-dfe037f2b8db/content>
5. Макро- та мікроекономіка [Електронний ресурс] : навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня / М. С. Бріль, О. М. Кліменко, А. В. Литвиненко та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, доцента М. А. Машенко. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. 214 с.
6. Мартин О.М. Мікроекономіка: теорія, тести, задачі. Частина І: навчальний посібник. Львів : ЛДУ БЖД, 2021. 271 с.
7. Мікроекономіка : навч. посіб. / С. В. Васильєв, Є. А. Кобець, О. О. Масляєва. Дніпро: ДДАЕУ, 2024. 310 с.
8. Мікроекономіка : підручник / за заг. ред. А.І. Ігнатюк. Київ : Видавництво Ліра-К, 2023. 420 с.
9. Мікроекономіка: Навч. посібник / Н. М. Каменева, М. В. Косич, О. Ю. Александрова та ін. Харків: УкрДУЗТ, 2022. 305 с.
10. Селезньова В. М., Вірченко В. В. Трансформація споживчої поведінки українських домогосподарств у контексті повномасштабної війни. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*, № 32, 2025. С. 30 – 34. DOI: 10.20535/2307-5651.32.2025.328533.

Додаткова література

1. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка : підручник : у 2 кн. /С. М. Панчишин, П. І. Островерх, І. В. Грабинська та ін. ; за ред. С. М. Панчишина, П. І. Островерха. 3-тє вид., виправл. та доп. Л. : Апріорі, 2017. 567 с
2. Економічна теорія (політекономія, мікроекономіка, макроекономіка). Політекономія : навчальний посібник / Мацелюх Н. П., Максименко І. А., Теліщук М. М. та ін. Ірпінь : Університет ДФС України, 2018. 270 с. (Серія «На допомогу студенту УДФСУ», т. 20)
3. Косік А. Ф. Гронтковська Г. Е. Мікроекономіка: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 416 с.

4. Мікроекономіка : конспект лекцій / укладачі : Ю. М. Петрушенко, О. В. Дудкін, Н. М. Костюченко. Суми : Сумський державний університет, 2013. 206 с.
5. Мікроекономіка і макроекономіка: Підручник для студ. екон. спец. закл. освіти: 2-е вид. У 2 Ч. / С. Будаговська, О. Кілієвич, І. Луніна та ін.; за заг. ред. С. Будаговської. К.: Основи, 2007. 518 с.
6. Мікроекономіка: підручник; за наук. редакції А.П. Наливайка. К.: КНЕУ, 2011. 446 с.
7. Оверченко В. І., Мажак З. М., Софій М. І. Мікроекономіка: Навчальний посібник./ за наук. ред. О. Л. Ануфрієвої. Івано Франківськ, «Лілея НВ». 2015. 348 с.
8. Шупик І. І. Макроекономіка: навчально-методичний комплекс : навч. посіб. / І. І. Шупик, О. С. Песцова-Світалка. 2-ге вид., оновл. Полтава : Полтавська державна аграрна академія, 2015. 316 с.

Викладач
Ціжма Юрій Іванович

доцент кафедри підприємництва, торгівлі та прикладної економіки